

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Δ΄. - ΤΕΥΧΟΣ Α΄ ΚΑΙ Β΄.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1881

Οὗτοι οὗτοι περὶ τῶν δι' ἑαυτοῦ ἐπιλεγμένων
βιβλίσκων ἢ περὶ παιδείας καὶ αὐτῶν καὶ
τῶν αὐτῶν ἐκείνων. (Πλάτ. Θεάγρας.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

1881

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

σπανίως ὑπάρχει ἄλλο ἢ τὸ τοῦ διδασκάλου ἔργον, ἐν ἴσῳ μέτρῳ παρέχον τὴν ἐπαγγελίαν, τὴν ταύτης ἐκπλήρωσιν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν χαρὰν, ἐὰν ὁ διδάσκαλος διαμεμνημένος ᾖ, ὅτι ὀφείλει τοὺς παῖδας μὴ μόνον λόγῳ νὰ διδάσκη, ἀλλ' ὅλως ψυχῇ τε καὶ διανοίᾳ νὰ προβάλλῃ αὐτοῖς ἑαυτὸν παράδειγμα ἐν τῷ σχολείῳ καὶ τῷ οἴκῳ, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τε καὶ τῇ κοινότητι. Ἐὰν δὲ διδασκαλεῖα ὑψηλὸν σκοπὸν προτίθενται νὰ μεταδώσωσι τοῖς οἰκείοις διδασκάλοις τὴν γνώμην ταύτην τῆς ἐκπληρώσεως μὲν τοῦ καθήκοντος, τῆς ἑαυτῶν δ' ἐγκρατείας καὶ τῆς ἐν σμικρῷ πίστεως καὶ ὅλως τὴν ἀφοσίωσιν ὡς τιμαλφῇ καὶ ἔντιμον πανοπλίαν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ βίου αὐτῶν.

Πάντες δ' ἐνθυμώμεθα, ὅτι οἱ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωποι μετὰ τῶν παντοίων σφαλμάτων καὶ φροντίδων αὐτῶν τότε μόνον νὰ ὑγιαίνωσι δύνανται, ἐὰν τὸ σχολεῖον ἐν πᾶσι τὸ ἑαυτοῦ καθήκον ἀκριβῶς ἐπιτελῇ· τὸ δὲ σχολεῖον τότε μόνον προκύπτει καὶ ἐπιδίδωσιν, ὅταν οἱ ἄνδρες αὐτοῦ, ἂν τε διευθύνοντες, ἂν τε ἐκτελεσταὶ τυγχάνωσιν ὄντες, ἐν αὐστηρᾷ πειθαρχίᾳ καὶ κοσμιότητι, ἀληθείᾳ τε καὶ πίστει ἐπὶ τὰ πρόσω χωρῶσιν. Ἐν τούτοις ἐσμὲν ἅπαντες μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι.

Ἐν τῇ σπουδῇ δὲ καὶ ἀμίλλῃ ταύτῃ καρτερῶς συνίστασθε, ἐργάζεσθε καὶ μὴ ἀποκάμνετε πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ εὐλογίαν τοῦ πλησίον.

Η ΔΙΛΘΗΚΗ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

ΗΤΟΙ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

«Ο Φ Α Ι Δ Ω Ν».

ΥΠΟ Π. Δ. ΠΑΙΟΠΟΥΛΟΥ

καθηγητοῦ.

(ἴδ. συνέχ. τόμ. Γ'. σελ. 325).

24. Ἦδη ὁ Σωκράτης, σιγῆς παρεμπεισοῦσης ἐπὶ πολὺν χρόνον, εἰσέρχεται εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς περὶ ψυχῆς πραγματείας αὐτοῦ, ἐν ᾗ ἐξετάζονται καὶ διασαφηνίζονται ἀμφιβολίαι τινὲς τοῦ Σιμμίου καὶ Κέ-

θητος (ιδ. ἀνωτέρ. 16), αἵτινες τῆ διαλεκτικῇ δεινότητι τοῦ Σωκράτους αἴρονται (κ. λέ—νγ'). Ἀλλὰ πρὶν ἢ εἰσέλθῃ ὁ Σωκράτης εἰς τὸ θέμα τοῦτα παρενοβλήθησαν μετ' ἄλλων καὶ αἱ ἐκθέσεις τῶν δοξασιῶν τούτων (λέ—λέξ'). Καὶ πρῶτον μετὰ τὴν ἐπὶ πολὺν χρόνον σιγὴν, τοῦ Κέβητος καὶ Συμμίου διαλεχθέντων μικρὸν πρὸς ἀλλήλους, ὁ Σωκράτης προέτρεψεν αὐτοὺς νὰ εἰπῶσιν εἰ ἔχουσιν ἀμφιβολίας ὅπως αὐταὶ διασαφηνισθῶσιν. Ὁ Συμμίας τότε διὰ πολλοῦ δισταγμοῦ λέγει ὅτι ἔχουσι μὲν ἑκάτερος ἀπορίαι καὶ τὸν ἕτερον προωθεῖ καὶ προτρέπει «νὰ σε ἐρωτήσωμεν, διότι ἐπιθυμοῦμεν μὲν νὰ ἀκούσωμεν, φοβούμεθα δὲ μήπως σᾶς ἐνοχλήσωμεν διὰ τὴν παρούσαν συμφορὰν». Ἀλλ' ὁ Σωκράτης ὑποστηρίζει ὅτι οὐδόλως τὸν θάνατον θεωρεῖ συμφορὰν, οὐδ' ἄχθεται διὰ τοῦτον. Λυπεῖται δὲ θεωρούμενος ὑπὸ τῶν ἐταίρων φαυλότερος τῶν κύκνων, οἵτινες, τοῦ θανάτου προσεγγίζοντος, μᾶλλον ἄδουσιν, οὐχὶ λυπούμενοι ἀλλὰ χαίροντες, διότι προαισθάνονται ὅτι μετὰ θάνατον ἔξουσι ζωὴν εὐδαίμονα. Τούτου ἕνεκα προτρέπει αὐτοὺς νὰ ἐρωτῶσιν αὐτὸν θαρροῦντως ὅσα ἂν θέλωσιν. Ὄθεν ὁ Συμμίας ἀποκρινόμενος λέγει πρῶτον μὲν ὅτι δυσκολώτατον εἶναι περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς βέβαιόν τι νὰ γνωρίσωμεν' οὐχ ἦντα δὲ κρίνει, παντὶ τρόπῳ, ὅσα ἂν περὶ τούτων λέγωνται νὰ ἐξακριβώσωμεν. Διό, δὲν θά αἰσχυρῆ νὰ ἐρωτήσῃ τὸν Σωκράτη, ἐπιτρέποντα τούτου ὅπως μὴ ἐαυτὸν αἰτιάσῃται ἐν ὑτέρῳ χρόνῳ ὅτι νῦν δὲν εἶπεν ὅσα οὗτος φρονεῖ (κ. λέ.).

25. Ὁμολογῶν οὖν ὁ Συμμίας ὅτι δὲν ἀρέσκουσιν αὐτῷ τὰ εἰρημένα, παραδέχεται ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ ὁμοίον τι παρουσιάζει τῆς ἀρμονίας, τὸ δὲ σῶμα ὁμοίον τι τῆς λύρας καὶ τῶν χορδῶν. Καὶ καθὼς ἡ μὲν ἀρμονία ἀόρατόν τι εἶναι καὶ ἀσώματον καὶ πάγκαλόν τι καὶ θεῖον, ἐν ἡρμοσμένῃ λύρα, αὐτὴ δὲ ἡ λύρα καὶ αἱ χορδαὶ σώματά τε καὶ σωματοειδῆ καὶ σύνθετα καὶ γεώδη εἶναι καὶ τοῦ θνητοῦ συγγενῆ, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ὁμοίας ιδιότητος παρουσιάζουσιν ἑκάτερον ἑκατέρου. Ἡδύνατο δὲ τις νὰ δυσχυρισθῆ μὲν ὅτι, θραυσθείσης τῆς λύρας καὶ διερωγυειῶν τῶν χορδῶν, ἡ ἀρμονία δὲν ἀπόλλυται, ἀλλὰ που ὑπάρχει' ἀλλ' ἐάν τις εἶπῃ, ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀρμονία τοῦ σώματος, ἡ δὲ ἀρμονία εἶναι κρᾶσις, καλῶς καὶ μετρίως γενομένη, τῶν ἐναντίων συστατικῶν αὐτοῦ, ἥτοι τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, τοῦ ξηροῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ καὶ τῶν τοιούτων, ἐάν τις εἶπῃ, λέγω, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀρμονία, δῆλον εἶναι ὅτι, ὅταν τὸ σῶμα χιλασθῆ ἀμέτρως ἢ ἐπιταθῆ ὑπὸ νόσων, ἡ μὲν ψυχὴ κατ' ἀνάγκην ἀπόλλυται, καίπερ εἶναι θειοτάτη, ὡς αἱ ἄλλαι ἀρμονίαι, τὰ δὲ λείψανα τοῦ σώματος, ἕκαστον πολὺν χρόνον παραμένουσιν, ἕως ἂν κατῶ-

σιν ἢ σαπῶσι.—Τί θὰ ἀπαντήσωμεν εἰς ταῦτα ; (κφ. λς'),

26. Πρὶν δ' ἢ πρὸς τὴν ἐρώτησιν ταύτην τοῦ Σιμμίου ὁ Σωκράτης ἀποκριθῆ, νομίζει ὅτι κάλλιον εἶναι ν' ἀκούσῃ καὶ τοῦ Κέβητος τὰς ἀντιλογίας ὅπως ἐν γένει περὶ πάντων συσκευθῶσι καὶ εὕρωσι τὴν ἀλήθειαν. Ὁ Κέβης λοιπὸν λέγει, ὅτι ἀποδέχεται μὲν, ὅτι ἡ ψυχὴ ὑπάρχει πρὶν ἢ εἰς τὸ σῶμα εἰσελθῆ, ὅμως ἀμφιβάλλει ἂν καὶ μετὰ θάνατον ἐπιζῆ διηνεκῶς. Φαίνεται δὲ αὐτῷ ὅτι ἡ ψυχὴ ὑπολείπεται μὲν τοῦ σώματος ἐπὶ πολὺν χρόνον, καὶ ἀναβίῃ ἐν ἑτέρῳ σώματι, ἀλλ' ἐπὶ τέλος ἐν τινι τούτων τῶν σωμάτων συναπόλλυται καὶ διαφθείρεται. Δύναται δὲ νὰ παρομοιωθῆ πρὸς ὑφάντην, ὅστις πολλὰ ἱμάτια ἐποίησε καὶ ἐφθειρε, καὶ τούτου ἕνεκα δύναται νὰ κληθῆ πολυχρονιώτερος τῶν ἱματίων· οὐδὲν ἥττον ὅμως ἀπόλλυται καὶ οὗτος πρὸ τοῦ τελευταίου ἐνδύματος, ὃ ἐνεδύσατο. Οὕτως καὶ ἡ ψυχὴ δύναται νὰ ᾔη πολυχρονιώτερα τοῦ σώματος, διότι δύναται πολλὰ σώματα νὰ ποιήσῃ καὶ νὰ καταστρέψῃ· εἰς τὸ τελευταῖον ὅμως σῶμα ἀπόλλυται. Ὅθεν καίτοι ἴσως δύναται νὰ γείνη παραδεκτὸν ὅτι ἡ ψυχὴ, πρὶν ἢ γεννήσῃ ἄνθρωπον, ὑπῆρχε καὶ μετὰ θάνατον ἀναγεννᾶται καὶ δύναται πάλιν ν' ἀναγεννηθῆ, ἐν τούτοις δὲν δύναται ν' ἀποδειχθῆ καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ ἐπὶ τέλος δὲν ἀπόλλυται ἐν τινι τῆς ψυχῆς διαζεύξει ἀπὸ τοῦ σώματος (κφ. λζ').

27. Πάντες δὲ ἀκούσαντες τῶν ἀνωτέρω Κέβητος καὶ Σιμμίου, δυσαρίστως διετέθησαν, ἐμπειρόντες εἰς ἀπιστίαν καὶ ἀπορίαν περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Σωκράτους λεχθέντων. Καὶ ὁ Ἐγεκράτης δ' αὐτὸς ὁμολογῶν τῷ διηγουμένῳ Φαίδωνι ὅτι τούτ' αὐτὸ ἐπαθεν ἀκούων αὐτοῦ, οὐχ ἥττον παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ εἴπῃ τίνα λόγον μετήλθεν ὁ Σωκράτης εἰς τὰς δοξασίας τῶν νεανίσκων τούτων, εἰς ἃς ἀπέδιδε πολλὴν σπουδαιότητα δοξάζων καὶ οὗτος ὡς ὁ Σιμμίας ὅτι ἡ ψυχὴ ἀρμονία τίς ἐστι, καὶ πῶς διετέθη.—«Καὶ μὴν, ὦ Ἐγεκράτες, λέγει ὁ Φαίδων, πολλάκις θαυμάσας Σωκράτη, οὐ πώποτε μᾶλλον ἠγάσθηρ ἢ τότε παραγεγόμενος»· διότι τοὺς λόγους τῶν νεανιῶν ἤκουσεν εὐμενῶς καὶ ἠδέως, καὶ πάντας, ἀφ' οὗ κατενόησε τί ἐφρόνουν, προέτρεψε νὰ παρακολουθῶσιν αὐτοῦ τὸν λόγον καὶ νὰ συσκοπήσωσιν αὐτῷ τὰ λεγόμενα. Ἐν τούτοις ὁ Σωκράτης ἐπιψύσας τὴν κεφαλὴν τοῦ Φαίδωνος, καθημένου χαμηλότερον, εἶπεν αὐτῷ ὅτι πρέπει νὰ κείρῃ τὰς καλὰς αὐτοῦ κόμας καὶ νὰ μὴ ἀφήσῃ αὐτὰς ἀύξανουσας πρὶν ἢ αἱ δοξασίαι τοῦ Σιμμίου καὶ Κέβητος ἐξελεγχθῶσιν. Παρκινεῖ δὲ πάντας νὰ μὴ γίνωνται μισολόγοι, ἥτοι νὰ μὴ συλλαμβάνωνται ὑπὸ μίσους κατὰ τῶν λόγων· διότι καθάπερ οἱ μισάνθρωποι αἰσθάνονται μῖσος κατὰ τῶν ἀνθρώπων, ὅσοι διὰ τὴν μεγίστην πίστιν

πρὸς αὐτοὺς ἤλπίζον κάλλιστα τινα καὶ ἀκολουθῶς ἠπατήθησαν, οὕτως καὶ μισολόγοι, οἵτινες, πιστεύσαντες κατ' ἀρχὰς εἰς λόγον τινα ἀληθῆ ἔμεν τέχνης, ἔπειτα μετ' ὀλίγον εὐρόντες αὐτὸν ψευδῆ ἐνίοτε μὲν ὄντα ἐνίοτε δὲ μὴ ὄντα, καὶ μάλιστα τινὰς τῶν ἀντιλογικῶν, πιστεύσαντες ἐπὶ ἀέλωμε ὅτι οὔτε τῶν πραγμάτων οὔτε τῶν λόγων ὑπάρχει τι ἀληθὲς οὐδὲ βέβαιον, ἀπέχουσι τούτων καὶ μισοῦσι τοὺς λόγους ἀπελπιζόμενοι νὰ εὐρωσι τὴν ἀλήθειαν. Τοιοῦτον ἄρα πάθος πρέπει, λέγει, νὰ ἀποφεύγωμεν ἵνα μὴ ἀπομακρυνθῶμεν τῆς πρὸς τὴν φιλοσοφίαν σπουδῆς· διότι οὐδέποτε πρέπει νὰ ψέγωμεν τὸν λογισμὸν ἀλλ' ἡμῶν αὐτῶν τὴν ἀμαθίαν, ἣν ἀφείλομεν ν' ἀποφεύγωμεν. Καὶ ἐν τῷ παρόντι, λέγει ὁ Σωκράτης, ἀγνοεῖ εἰάν συζητῆ κατὰ τὸ ἔθος τῶν φιλοσόφων· διότι αὐτὸς μὲν προσπαθεῖ ὅπως ἀληθῆ ὧσιν ὅσα λέγει ὅτι κάλλιον εἶναι τὸ ἀποθνήσκειν. Ἐὰν δὲ ταῦτα ἀληθῆ δὲν ἦναι, πρέπει διὰ πάσης δυνάμεως νὰ σπεύσωμεν ὅπως ἡ πλάνη αὕτη ἀφαιρεθῆ (κ. λη'—μ').

28. Εἰσερχόμενος δὲ εἰς τὸ θέμα περὶ ἀνασκευῆς τῶν ἀμφιβολιῶν τοῦ Σιμπίου καὶ Κέβητος πρῶτον μὲν ἀναδιηγεῖται τὰς θεωρίας ταύτας, ἔπειτα μαθὼν παρ' ἀμφοτέρων ὅτι οὗτοι δὲν ἀποδοκιμάζουσι πάντας τοὺς προτέρους λόγους, ἀλλὰ τινὰς μόνον καὶ ὅτι παραδέχονται τὴν μάθησιν **ἀναμνηστικῶν ἀναμνηστικῶν**, ἀρχεται τῆς ἀνασκευῆς, πρῶτον τῶν περὶ ἀρμονίας τῆς **ψυχῆς** θεωριῶν τοῦ Σιμπίου (κ. μα'—μγ'). περὶ ταῦτα διαπραγματευόμενος. — Α'. Ἐφοῦ πᾶσα ἐπιστήμη ἀνάμνησις ἐστὶ καὶ ἡ ψυχὴ ὑπῆρχε πρὶν ἢ ἐν τῷ σώματι εἰσέλθῃ, ἔπεται ὅτι αὕτη εἶναι ὅλως διάφορος τῆς ἀρμονίας· διότι ἡ μὲν ἀρμονία δὲν δύναται νὰ παραχθῆ ἢ ἀφ' οὗ τὰ μέρη τῆς λύρας συντεθῶσιν καὶ αἱ χορδαὶ καὶ οἱ φθόγγοι ἀρμοσθῶσιν, ἡ δὲ ψυχὴ ὑπῆρχε πρὸ τῆς τῶν μερῶν τοῦ σώματος συγκροτήσεως. — Β'. Ἡ μὲν ἀρμονία πέφυκεν εἶναι οὕτως ἀρμονία, ὡς ἂν ἀρμοσθῆ· καὶ ἂν μὲν μᾶλλον ἀρμοσθῆ καὶ ἐπὶ πλεόν, εἰ δυνατόν τοῦτο νὰ γείνη, θὰ ἦνε ἡ ἀρμονία πλείων, εἰάν δὲ ἐπὶ ἔλαττον, θὰ ἦναι ἐλάττων. Ἡ ψυχὴ δὲ οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον πλείων ἢ ἐλάττων ἐτέρας ψυχῆς δύναται νὰ ἦναι ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ψυχὴ. Ἐπειτα τῶν ψυχῶν ἡ μὲν λέγεται ὅτι νοῦν ἔχει καὶ ἀρετὴν καὶ εἶναι ἀγαθὴ ἡ δὲ ἀνοικν καὶ μοχθηρίαν καὶ εἶναι κακὴ. Ἐὰν δὲ ἡ ψυχὴ ἦναι ἀρμονία δὲν δυνάμεθα βεβαίως νὰ παραδεχθῶμεν ἐτέραν ἐν αὐτῇ ἀρμονίαν διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐτέραν μᾶλλον δυσαρμοστίαν διὰ τὴν κακὴν. Ἐπειδὴ δὲ πᾶσα ψυχὴ ὡς ἀρμονία ἀντίθετος θὰ ἦναι τῆς δυσαρμοστίας, ἔπεται ὅτι πᾶσαι αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαὶ θὰ ἦσαν ὁμοίως ἀγαθαί. — Γ'. Ἡ μὲν ἀρμονία συγκεκριμένη ἐκ διαφόρων μερῶν οὐδὲν ποιεῖ ἢ πάσχει παρ' ὅσα ποιούσιν ἢ πάσχουσιν καὶ τὰ μέρη αὐτῆς· ἄρα δὲν

ἡγείται τῶν μερῶν ἀλλ' ἔπεται αὐτῶν· πολὺ δὲ μάλλον δὲν δύναται νὰ κινηθῆ, νὰ φθειγθῆ ἢ νὰ ἐναντιωθῆ ἄλλως πρὸς τὰ ἑαυτῆς μέρη. Ἡ δὲ ψυχὴ καὶ μάλιστα ἡ φρόνιμος ἄρχει τῶν τοῦ σώματος παθῶν καὶ ἐναντιοῦται πολλάκις εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ· π. χ. εἰς τὸ πίνειν καὶ δίψης ἐνούσης καὶ εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πείνης ἐνούσης, καὶ δεσπόζει παντοιοτρόπως τοῦ σώματος, ἀναγκάζουσα τοῦτο τὰς ἀλγηδόνας ὑπομένειν, ἀπειλοῦσα καὶ νοθετοῦσα, καθ' ὅλον τὸν βίον. (κ. μα'.—μγ'.)

29. Εἰσερχόμενος δ' εἶτα εἰς τὸ θέμα περὶ ἀνασκευῆς τῶν θεωριῶν τοῦ Κέβητος προσιμιάζεται οὕτως· «Τὰ μὲν Ἀρμορίας τῆς Θηβαϊκῆς (Σιμμίου δηλ. τοῦ Θηβαίου) ἰλεά πων, ὡς εἶπες μετρίως γέγονε. Τί δὲ δὴ τὰ Κάδμου (τὰ ὑπὸ Κέβητος τοῦ Θηβαίου δυσληπτότερα), πῶς ἰλασόμεθα καὶ τίρι λόγῳ;» — «Σὺ μοι δοκεῖς, ἔφη ὁ Κέβης, ἐξευρήσειν.»

Ὁ Σωκράτης λοιπόν, ὅπως μὴ διαφύγη τι τῆς συζητήσεως ἐπὶ τοῦ θέματος, ἀναμιμνήσκειται πάσας τὰς θεωρίας τοῦ Κέβητος, ὅστις ἐδόξαζεν ὅτι ἡ ψυχὴ, καίτοι εἰς πολλὰ σώματα εἰσῆλθε καὶ πολυχρονιότητά τινα δεικνύει, οὐχ ἥττον βαθμηδὸν ἀναλίσκεται καὶ τέλος πάντων ἀφανίζεται (κ. μδ'). Πρὸς ταῦτα ὁ Σωκράτης ἀρχόμενος τῆς ἀνασκευῆς, ἦν διαπραγματεύεται ἐν κεφ. με'—νζ', λέγει «Ὅμως γὰρ δεῖ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τὴν αἰτίαν διαπραγματεύεσθαι» ἔπειτα ἀκολουθεῖ. Νέως ὦν, θαυμαστικῶς ὡς ἐπεθύμησα ταύτης τῆς σοφίας, ὅπως μάθω διατί ἕκαστον γίνεται, διατί ἀπόλλυται, καὶ διατί ὑπάρχει, καὶ ἐνόμισα ὅτι αἱ αἰτίαι τῶν τοιούτων μεταβολῶν ἐν αὐταῖς τοῖς πράγμασιν ὑπάρχουσι. Πλὴν τοσοῦτον ἐδυσκολευόμην νὰ δίδω τὴν φύσιν κατὰ ταύτην τὴν ἐποψίν ὥστε πάντα ὅσα ἐνόμιζον προηγουμένως ὅτι ἐγίνωσκον ἤδη εἶπον ὅτι οὐδὲν ἐνόουν. Μετὰ ταῦτα ἐνέτυχον βιβλίου τινὸς τοῦ Ἀναξαγόρου, ὅστις ἔλεγεν ὅτι *Νοὺς ἰστίη ὁ διακοσμῶν καὶ πάντων αἰτίος* καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πύχαριστήθην καὶ ἐπίστευον ὅτι μεγάλως θὰ γνωρίσω τὰς αἰτίας τῶν ὄντων· διότι οὕτως τὰ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ νοῦ ἐφαίνοντο τιθέμενα ἕκαστον ὅπως ἂν βέλτιστα ἔχωσιν. Διὸ ἐὰν διέδλεπον ἐν ἑκάστῳ πράγματι τί θὰ ἦτο τὸ κάλλιστον, τούτου τὴν αἰτίαν ἤλπιζον ὅτι θὰ ἀνεκάλυπτον· πλὴν ἡ προσδοκία αὕτη λίαν μὲ ἠπάτησεν. Διότι καὶ ὁ Ἀναξαγόρας αὐτός, ἵνα εὕρη τὰς αἰτίας τῶν ὄντων, ἀέρα καὶ ὕδωρ καὶ ἄλλα τοῦ εἶδους τούτου αἰτία ὠνόμαζε, τοῦ δὲ θεοῦ νοῦ παρημέλει· διότι δὲν διέκρινε σαφῶς τὴν αἰτίαν, διατί ἕκαστον γίνεται παρ' ἄλλου, ἀνευ τοῦ ὁποίου ἡ αἰτία δὲν δύναται νὰ ὑπάρχη. Τούτων δὲ μοι γενομένων, εἶδον ὅτι ὄφειλον νὰ τραπῶ ἑτέραν ὁδὸν εἰς ζήτησιν τῆς αἰτίας (κ. με'—μζ').

30: Ἐπειδὴ δὲ, τὰ ὄντα σκοπῶν, ἀπηύδησα καὶ ἐφοβήθην μὴ τελείως τὴν ψυχὴν ἀποτυφλωθῶ βλέπων, ὡς οἱ τῶν ἡλίον βλέποντες, πρὸς τὰ πρῆγματα διὰ τῶν αἰσθήσεων, ἀπεφάσισα νὰ καταφύγω εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς ἐκείνους νὰ ἐξετάσω τὴν ἀλήθειαν τῶν ὄντων. Διότι ὁ σκοπούμενος τὰ ὄντα ἐν τοῖς λόγοις αὐτῶν (δλ. τὰ νοούμενα), δὲν θεωρεῖ τὰς εἰκόνας αὐτῶν (δλ. τὰ φαινόμενα) ἀλλὰ τὴν ἀληθῆ φύσιν τῶν ὄντων ἐξετάζει. Ὑποτίθεται ὅν ὅτι ἔστι τι, ὅπερ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἔστι καλὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ μέγα, καὶ τῇ δυνάμει τοῦ ὁποῦ συμπεραίνεται ὅτι ὅσα ἄλλα εἰώθαμεν καλεῖν καλὰ, ἀγαθὰ, μεγάλα, δι' οὐδὲν ἄλλο εἰσι τοιαῦτα ἢ διότι μετέχουσι ἐκείνου τοῦ καλοῦ, τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ μεγάλου κλπ. Διότι μοι φαίνεται ὅτι τὰ καλὰ οὐχὶ τῷ χρώματι οὐδὲ τῷ σχήματι ἀλλὰ τῷ κάλλει γίνονται καλὰ, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ μεγάλα τῷ μεγέθει, καὶ τὰ μικρὰ τῇ μικρότητι κλπ. Διὸ πάντα ὅσα εἶναι ἢ γίνονται, τοιαῦτα εἶναι ἢ γίνονται, οἷα καθιστᾷ αὐτὰ τῶν ἰδεῶν ἢ παρουσία. Πάντων οὖν τῶν ἄλλων λόγων παραλειπομένων, αὕτη ἡ αἰτία τῶν ὄντων ἐπὶ ποσοῦτον πρέπει νὰ θεωρῆται ἀληθῆς καθ' ὅσον πάντα ταῦτα κάλλιστα ἐξηγοῦνται καὶ κάλλιον νὰ κατανοηθῶσιν εἶναι δυνατόν. Τὴν θεωρίαν ταύτην τοῦ Σωκράτους παραδέχονται πάντες. Τότε δὲ ὁ Σωκράτης λέγει τὸν Σιμμίαν εἶναι τοῦ Σωκράτους μὲν μείζονα, τοῦ Σωκράτους δὲ ἐλάσσονα, θὰ ἔλεγεν ὅτι εὐρίσκονται ἀμφοτέρω ἐν τῷ Σιμμίᾳ, καὶ τὸ μέγεθος καὶ ὁ μικρότης· διότι ὑπερέχει βεβαίως ὁ Σιμμίας τῷ μεγέθει ἐτέρου μικροτέρου, ἀλλ' ἐλαττοῦται τῇ μικρότητι ἐτέρου μείζονος. Διὸ οὐ μόνον αὐτὸ τὸ μέγεθος, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν ἡμῖν μέγεθος οὐδέποτε θὰ θελήσῃ νὰ ᾔνε ἅμα μέγα καὶ μικρόν, ἀλλὰ τῇ προσεγγίσει ἢ εἰς μικρότητα ἢ φεύγει ἢ ἀπόλλυται. Τὰ ἐναντία ἄρα οὐδέποτε εἰσδέχονται τὰ αὐτοῖς ἐναντία· (κ. μῆ—ν').

31 Ἀλλὰ τις τῶν παρόντων ἀκούσας τάνωτέρω εἶπεν, ὅτι τὰ νῦν λεγόμενα εἶναι ἐναντία τῶν πρότερον λεχθέντων, καθ' ἃ ὠμολογεῖτο ὅτι τὸ ἐναντίον ἐκ τοῦ ἐναντίου γίνεσθαι, δηλ. τὸ μείζον ἐκ τοῦ ἐλάσσονος καὶ τὸ ἐλάσσον ἐκ τοῦ μείζονος, καὶ ἐν γένει ἢ γένεσις ἐν τοῖς ἐναντίοις εὐρίσκεται. Πρὸς τοῦτον ὁ Σωκράτης εἶπε, μάλιστα· ἀλλὰ δὲν ἐννοεῖ τὸ διαφέρον τοῦ νῦν λεγομένου καὶ τοῦ τότε. Διότι τότε μὲν ἐλέγετο ὅτι ἐκ τοῦ ἐναντίου πράγματος τὸ ἐναντίον πᾶν γίγνεται, νῦν δὲ ὅτι αὐτὸ τὸ ἐναντίον ἑαυτοῦ ἐναντίον δὲν δύναται νὰ γείνη, οὔτε ἐν ἡμῖν οὔτε ἐν τῇ φύσει. Χωρῶν ἐν τῷ θέματι λέγει· ἔστι τι θερμὸν καὶ ψυχρὸν, διάφορον ἑκάτερον τοῦ πυρὸς καὶ τῆς χιόνος. Ἐν τούτοις ἡ χιὼν ἐν ἑαυτῇ οὐδέχεται θερμότητα καὶ τὸ πῦρ οὐδέχεται ψυχρὸς· διότι ἡ χιὼν προσιών-

τος τοῦ θερμοῦ ἢ ὑπεκχωρεῖ αὐτῷ ἢ ἀπόλλυται. Καὶ τὸ πῦρ δὲ προσιόν-
 τος τοῦ ψυχροῦ ἢ ὑπεκχωρεῖ ἢ ἀπόλλυται· διότι δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ δε-
 χθῆ ψυχρότητα καὶ νὰ ὑπάσχη εἰσέτι οἶον ἦτο. Συμβαίνει ἄρα περὶ ἕνια
 τῶν τοιούτων ὥστε μὴ μόνον αὐτὸ τὸ γένος ν' ἀξιῶται εἰς τὸν αἰεὶ χρό-
 νον τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι θ' δὲν εἶναι μὲν ἐκεῖνο, ἔχει
 ὁμως τὸ εἶδος ἐκείνου ἑσασί. Εἰς τὸν περιττὸν π. χ. ἀριθμὸν ἄλλο ὄνομα
 ν' ἀποδοθῆ δὲν δύναται. Ἡ τριάς ἐν τούτοις ἐκτὸς τοῦ ὀνόματός της δύ-
 ναται νὰ λέγηται καὶ ἀριθμὸς περιττός. οὕτω καὶ ἡ πεντάς καὶ ἡ ἑπτάς
 καὶ ἑνεάς καὶ τὸ ἡμισυ τῆς σειρᾶς πάντων τῶν ἀριθμῶν, καίτοι δὲν εἶναι
 ὕπερ τὸ περιττὸν αἰεὶ, ἕκαστος ὁμως αὐτῶν εἶναι περιττός. Ἐπομένως
 οὐ μόνον τὰ ἐναντία οὐ δέχονται τὰ ἐναντία, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα, ἄτινα,
 καίτοι πρὸς ἄλληλα δὲν εἶναι ἐναντία ὁμως ἐν αὐτοῖς ἔχουσιν ἐναντιό-
 τητά· ὡς π. χ. καὶ ἡ τριάς καίτοι τῆς δυάδος δὲν εἶναι ἐναντία (ἀμφο-
 τεροὶ γὰρ ἀριθμοὶ) ὁμως ἡ τριάς οὐδέποτε ἀριθμὸς ἄρτιος γίνεται: Ἄρα
 ὅσα ἂν τι ἐν τινι ἰδέᾳ κατάσχη, τοῦτο ἀναγκάζει οὐ μόνον τὴν ἰδέαν αὐ-
 τοῦ νὰ περιέχῃ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδέαν ἐναντίου τινὸς πάντοτε. Ὡς π. χ.
 ὅσα ἂν ἡ τῶν τριῶν ἰδέᾳ κατάσχη, ἀνάγκη ταῦτα οὐ μόνον τρία νὰ ὦσιν,
 ἀλλὰ καὶ ἀριθμὸς περιττός, ἡ δὲ ἐναντία ἰδέα πρὸς ἐκείνην ἣτις ἀπερ-
 γάζεται τὸ εἶδος οὐδέποτε θὰ προσέλθῃ· ἦτοι ἐν τοῖς τρισὶν εἰργάζεται τὸ
 τοῦ περιττοῦ ἰδέα· ἐναντία ἰδέα ταύτης εἶναι ἡ τοῦ ἀρτίου, ἣτις οὐδέ-
 ποτε ἤξει ἐπὶ τὰ τρία. Τούτων οὕτως ἐχόντων, οὐ μόνον τὸ ἐναντίον οὐ
 δέχεται τὸ ἐναντίον αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο, θ' ἐπιφέρει ἐναντιότητά
 τινα πρὸς θ' ἔρχεται (κ. νά'—νγ').

32. Ἡδὴ δὲ εἰάν πρέπη νὰ ἐρωτηθῆ τὸ αἷτιον, διατί ἕκαστον γίνε-
 ται, δὲν πρέπει νὰ λησθῆ αἷτιον αὐτῆ ἢ ἰδέα, ἐν ἣ τοῦτο εὐρίσκεται (ὡς
 ἐν § 30 ὅτι τὰ καλὰ τῷ κάλλει γίνονται καλὰ), ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα, ὕπερ
 ἐν τῇ ἰδέᾳ εὐρίσκεται. Ὡς π. χ. εἰάν ζητῆται τίνας ἕνεκεν σώμά τι γίνε-
 ται θερμόν, δύναται νὰ δοθῆ ἀπόκρισις οὐχὶ ἕνεκα τῆς θερμότητος ἀλλὰ
 μᾶλλον ἕνεκα τοῦ πυρός. Τὸν αὐτὸν τρόπον εἰάν ζητῆται τίνας ἕνεκα σώ-
 μά τι ἔσται ζῶν, ἡ ἀπόκρισις ἔσται διότι ἐν αὐτῷ ἔστιν (οὐχὶ ἡ ζωὴ)
 ἀλλ' ἡ ψυχὴ· διότι ἡ ψυχὴ ὅ,τι ἂν κατάσχη ἐπιφέρει αὐτῷ ζωὴν αἰείποτε.
 Τῆς ζωῆς δὲ ὁ θάνατος εἶναι ἐναντίος. Ἡ ψυχὴ ἄρα οὐδέποτε δέχεται τὸ
 ἐναντίον (τὸν θάνατον) ἐκείνου, θ' ἔχει (τὴν ζωὴν). Ὅπως δὲ ἐκεῖνο, ὕπερ
 τὸ ἄρτιον οὐ δέχεται εἶναι περιττόν, οὕτως ὅ,τι τὸν θάνατον οὐ δέχεται,
 ἔστιν ἀθάνατον. Ἐάν δὲ ὁ περιττός ἀριθμὸς ἀνώλεθρός ἐστιν, καὶ ἡ τριάς
 ἀνώλεθρος θὰ ἦνε. Ἀλλ' εἰάν καὶ τὸ ἄθερμον (ψυχρόν) ἀνώλεθρον ἦνε, ὁπό-
 τε τις χιόνα ἐπὶ θερμόν τι ἐπιφέρει, ἡ χιὼν θὰ ὑπεξεχώρει, ὅσα ἄτηκτος

καὶ ἀκεραία, οὐδὲ θὰ ἐδέχετο τὴν θερμότητα. Ὡσαύτως καὶ τὸ ἄψυκτον (μὴ ψυχόμενον, θερμόν), εἴαν ἦτο ἀνώλεθρον, ὁπότε τις ἐπὶ τὸ πῦρ ψυχρὸν τι σῶμα ἐπέφερε, τοῦτο δὲν θὰ ἐσβέννυτο, οὐδὲ θὰ κατεστρέφετο, ἀλλὰ θὰ ὑπεξεχώρει σῶον καὶ ἀκεραϊον. Ἄλλ' οὐδὲν κωλύει, ἄρτιον μὲν πρὸ περιττὸν νὰ γίνηται, ἐπελθόντος τοῦ ἀρτίου κλ. (δηλ. μονάδος)· διότι τὸ ἀνάρτιον (περιττὸν) δὲν εἶναι καὶ ἀνώλεθρον, ἀλλ' ἐπελθόντος τοῦ ἀρτίου, τὸ περιττὸν καὶ τὰ τρία ὑπεκχωροῦσι σῶα. Τὰ αὐτὰ λέγωμεν καὶ περὶ πυρὸς καὶ χιόνος, περὶ θερμότητος καὶ ψύχους. Ἐὰν δὲ τὸ ἀθάνατον ἦτε καὶ ἀνώλεθρον καὶ ἡ ψυχὴ οὐ μόνον ἀθάνατός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ἀνώλεθρος. Καὶ ὁ Θεὸς δὲ καὶ αὐτὴ ἡ ἰδέα τῆς ζωῆς, καὶ εἴ τι ἄλλο ἀθάνατὸν ἐστίν, οὐδέποτε ἀπόλλυται, ὡς παρὰ πάντων ὁμολογῆται. Ἐὰν δὲ τὸ ἀθάνατον καὶ ἀνώλεθρόν ἐστιν, καὶ ἡ ψυχὴ οὐποτε ἀπόλλυται, ἀλλὰ τοῦ θανάτου προσερχομένου, τὸ μὲν θνητὸν μέρος τοῦ ἀνθρώπου ἀποθνήσκει, τὸ δὲ ἀθάνατον σῶον καὶ ἀδιάφθορον, ὑπεκχωρῆσαν τῷ θανάτῳ, ἄλλοθί που ἀπέρχεται καὶ βεβαίως αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἔσονται ἐν Ἄδου. Ταῦτα ἀκούσαντες ὁ Κέβης καὶ ὁ Σιμμίας συνομολογοῦσιν ὅτι ἐπίσθησαν εἰς τὰς θεωρίας τοῦ Σωκράτους. (κ. νδ—νς').

33. Ἐπαυώσας δὲ τὴν περὶ Ἀθανασίας τῆς ψυχῆς πραγματείαν, προσβίβησεν πρὸς τὸν πρῶτον μὲν προτρέπει τοὺς ἀκούοντας αὐτοῦ εἰς ἀρετῆς καὶ φρόνησιν (κ. νζ'), δεῦτερον δὲ ἐξηγεῖ τὰς ἐν Ἄδου διαιρέσεις καὶ διαμενάς τῶν ψυχῶν ἀναλόγως τοῦ βίου αὐτῶν ἐν τῷ σώματι, κατὰ τὰ τότε παρεδεδεγμένα ὑπὸ τῶν σοφωτέρων (κ. νη'—ξβ')· καὶ τρίτον προστίθησεν ὡς ἐπίλογον τὸ χρέος ἐκάστου ἐν τῇ ζωῇ (κ. ξγ'). Διαλέγεται δὲ περὶ τούτων ὡς ἐξῆς. Ἄλλὰ τοῦτο, λέγει, ὦ ἄνδρες, δίκαιον εἶναι νὰ δικνοηθῶμεν, ὅτι εἴαν ἡ ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι, δεῖται ἐπιμελείας, διότι ὁ κίνδυνος ἤδη φαίνεται δεινός, εἴαν τις ἀμελήσει τῆς ψυχῆς. Διότι εἴαν διὰ τῆς θανάτου ἡ ψυχὴ ἄρδην κατεστρέφετο, κέρδος μέγιστον θὰ ἦτο εἰς τοὺς κακοὺς ν' ἀπαλλαχθῶσιν οὗτοι τοῦ τε σώματος ἅμα καὶ τῆς κακίας αὐτῶν μετὰ τῆς ψυχῆς. Ἐπειδὴ δὲ φαίνεται ἤδη ἀθάνατος, οὐδεμία ἄλλη σωτηρία ὑπάρχει πρὸς ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν, εἰμὴ νὰ γείνη αὕτη ὅσον οἶόν τε βελτίστη καὶ φρονιμωτάτη· διότι οὐδὲν ἄλλο ἐφόδιον ἔχουσα ἡ ψυχὴ ἔρχεται εἰς Ἄδου χώρας πλὴν τῆς παιδείας καὶ τροφῆς αἵτινες ὠφελοῦσιν ἢ βλάπτουσι τὸν τελευτήσαντα εὐθύς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἐκεῖσε πορείας· λέγεται δὲ ὅτι ἐκάστη ψυχὴ ὑπὸ ἰδίου δαίμονος ὁδηγεῖται εἰς τόπον, ἐνθα δικάζεται καὶ τυγχάνει, ὧν πρέπει νὰ τύχη, καὶ, μένουσα ὅσον χρόνον εἶναι χρεῖα, ἐπανέρχεται ἐκεῖθεν, δι' ἄλλου ἡγεμόνος, μετὰ πολλὰς καὶ μακρὰς χρονικὰς περιόδους, ἐνταῦθα. Ἡ πορεία ἄρα εἶναι πολ-

λαπλή και δυσχερής· ἀλλ' ἡ μὲν κοσμίᾳ καὶ φρονίμῃ ψυχῇ ἔπεται καὶ δὲν ἀγνοεῖ τὰ σώζοντα αὐτήν, ἡ δὲ ἐπιθυμητικῶς τοῦ σώματος ἔχουσα καὶ περὶ ἐκεῖνο ἐπτοημένη οὔσα μάστις καὶ μετὰ βίας ἄγεται ὑπὸ τοῦ δαίμονος αὐτῆς· διὸ πλανᾶται ἀποφευγομένη ὑπὸ πάντων καὶ ἐν πάσῃ ἀπορίᾳ, ἕως οὗ ὑπ' ἀνάγκης φέρεται τέλος εἰς τὴν αὐτῇ ἐμπρέπουσαν θέσιν. (κ. νζ.).

34. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Σωκράτης ἐκτίθησι τὴν ἰδέαν, ἣν ἔχει ἐν γένεσι περὶ τῆς Γῆς καὶ τοῦ Οὐρανοῦ λέγων. Πρῶτον μὲν ἡ Γῆ περιφερῆς οὔσα, ἐν μέσῳ τοῦ οὐρανοῦ τῇ αὐτῆς πρὸς τὸ κέντρον κλίσει μένει ἀκλινῆς καὶ ἰσόρροπος· ἔπειτα δὲ τὸ ὄλον μὲν εἶναι τι πάμμεγα, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι μικρὸν αὐτοῦ μέρος οἰκοῦσιν. Καὶ αὐτῇ μὲν ἡ Γῆ καθαρὰ ἐν καθαρῷ οὐρανῷ κεῖται, ἐνθα τὰ ἄστρα καὶ ὁ αἰθήρ ὑπέρκεινται· ἡμεῖς δὲ ἐν σπηλαίοις τισὶ κατοικοῦμεν αὐτῆς, ὡς περ μύρμηκες ἢ βᾶτραχοι περὶ τέλμα. Καὶ καθὼς οἱ ἐν τῷ πυθμένι τῆς θαλάσσης διὰ τοῦ ὕδατος τὸν ἥλιον ὁρῶντες καὶ τὰ ἄστρα νομίζουσιν ὅτι ἡ θάλασσα εἶναι ὁ οὐρανός, οὕτως καὶ ἡγεῖς λέγομεν ὅτι ὁ αἶθρ εἶναι ὁ οὐρανός. Ὅστις ἄρα εἰς τὰ ἀνώτατα ἄκρα τοῦ ἀέρος ἔλθῃ, οὗτος μόνον τὸν ἀληθῆ οὐρανὸν καὶ τὴν ἀληθῆ γῆν θεωρεῖ. Καθὰπερ δὲ τὰ ἐν τῇ θαλάσῃ ὄντα εἰσὶ διεφθαρμένα καὶ διαβεβρωμένα, οὐδὲ δύνανται νὰ συγκριθῶσι μετὰ τῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ, οὕτω πολὺ ὠραιότερα τούτοις εἰσὶ τὰ ἐν ταῖς ὑπερτέραις χώραις καθορώμενα. Ἐνωθεν δὲ ἡ γῆ θεωμένη ὁμοιάζει σφαῖρα ἐκ δώδεκα σκυτίνων μερῶν συγκειμένη, ποικίλη καὶ ἐκ λαμπροτέρων τῶν ἐν τῇ γῆ χρωμάτων διακρινομένη, καὶ θαυμάσιον κάλλος ἐχούση. Ἐν ταύτῃ τῇ Γῇ εἰσὶν ἄνθη, δένδρα, ὄρη, λίθοι, οὐχὶ διεφθαρμένα καὶ διεστραμμένα, οἷα τὰ ἐν ταῖς ἡμετέραις χώραις ἀλλὰ τέλεια καὶ ἀπολύτως ὠραῖα. Εἰσὶ δὲ οὐ μόνον παντοῖα ζῶα, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι, οἵτινες χρῶνται τῷ ἀέρι καὶ αἰθέρι, ὡς ἡμεῖς τῷ ὕδατι καὶ ἀέρι, καὶ οἵτινές εἰσι πολὺ ἡμῶν τελειότεροι καὶ εὐδαιμονέστεροι (κ. νη' — νθ').

35: Περὶ δὲ τὴν γῆν καὶ ἐν αὐτῇ κατὰ τὰ ἔγκοιλα αὐτῆς εἰσὶ πολλοὶ τόποι οἱ μὲν βαθύτεροι οἱ δὲ πλατύτεροι τῶν ἡμετέρων, συνεχόμενοι πρὸς ἀλλήλους διὰ ποταμῶν. Ταῦτα δὲ πάντα ἄνω καὶ κάτω, ὡς περ αἰώρατις, ἐνοῦσα εἰς τὴν γῆν, κινουῦνται. Ἐπάρχει δὲ χάσμα τι μέγα καὶ δι' ὅλης τῆς γῆς διήκον, καλούμενον *Γάρταρος*. Ἐν τούτῳ πάντες οἱ ποταμοὶ συρρέουσι καὶ ἐκ τούτου ἐκρέουσι, καὶ διὰ τούτων αἱ θάλασσαί, αἱ λίμναι, τὰ ρεύματα, αἱ πηγαὶ ἀποτελοῦνται. Ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσι καὶ ποταμοί, οἵτινες τὴν γῆν περιρρέουσι. Μέγιστος δὲ τούτων εἶναι ὁ Ὀκεανός, ὅστις κύκλῳ περιζωννύει τὴν ἐξωτερικὴν περιφέρειαν τῆς γῆς

καὶ αὐτὴν τὴν ἀπωτέραν. Ἀντικρὺ τούτου καλεῖται ὁ Ἀχέρων ὅστις ἐναντιῶς ῥέων ἐκβάλλει εἰς τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην, ἐνθα ἀφικνοῦνται αἱ ψυχαὶ τῶν πολλῶν τετελευτηκότων, αἵτινες μείνασαι χρόνους τινὰς εἰμαρμένους ἐκπέμπονται ἐπὶ τὰς τῶν ζώων γεννήσεις. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν τρίτος ποταμὸς εἶναι ὁ Πυριφλεγέθων, ὅστις ῥεῖ εἰς τόπον μέγαν, πυρὶ πολλῷ καιόμενον, καὶ εἰς χώρας κατωτέρας τοῦ Ταρτάρου ἐκβάλλει. Τούτου δὲ πάλιν ἀντικρὺ τέταρτος ποταμὸς ὁ Κωκυτός, ἐκπίπτων εἰς τόπον ἄγριον καὶ δεινόν, τὴν Στυγίαν λίμνην, χωρεῖ ἀκολούθως ἐναντίον τοῦ Πυριφλεγέθοντος, καὶ κύκλῳ περιελθὼν, ἐμβάλλει εἰς τὸν τέταρτον (κ. ξ'—ξά).

36. Ἦδη δὲ ὅσοι μετρίως ἔζησαν, ἀφ' οὗ παρὰ τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην οἰκίσαντες καθαρῶσιν, ἀπολύονται καὶ τὸν μισθὸν τῶν πράξεων αὐτῶν προπρόντως λαμβάνουσι. Τῶν δὲ κακούργων οἱ μὲν ἀνιάτως ἔχοντες, ριπτόμενοι εἰς τὸν Τάρταρον, δι' αἰωνίων βασάνων τιμωροῦνται, οὐδέποτε ἐκείθεν ἐξερχόμενοι· οἱ δὲ φανέντες ὅτι δύνανται νὰ λαθῶσιν, πρῶτον μὲν εἰς τὸν Τάρταρον ἐμπίπτουσιν, ἐκεῖθεν δὲ μετὰ ἑνᾶυτὸν εἴτε εἰς τὸν Κωκυτὸν, εἴτε εἰς τὸν Πυριφλεγέθοντα φέρονται· καὶ τέλος εἰς τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην, ὅθεν, ἐὰν μὲν μεταμεληθῶσι καὶ συγχωρηθῶσι παρ' ἐκείνων, εὖς ἤδησαν, ἐκβαίνουσιν ἀπολυόμενοι τῶν δεινῶν, εἰδεμῆ, ἐπανέρχονται εἰς τὸν Τάρταρον Ἀπεναντίας δὲ οἱ διαφερόντως καὶ ἐν εὐσεβείᾳ καὶ ὁσιότητι ζήσαντες εἰς τὰς ἀνωτέρας ἐκεῖνας ὠραίας χώρας τῆς γῆς τὰς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν μεταβαίνουσι. Μεταξὺ δὲ τούτων μόνοι οἱ ἐν φιλοσοφίᾳ ἱκανῶς κεκαθαρμένοι διατελέσαντες ἀπολαύουσι τῆς ἐντελοῦς εὐδαιμονίας. Τούτων ἕνεκα, ἐξακολουθεῖ ὁ Σωκράτης, εἶναι ἀνάγκη τὰς μὲν περὶ τὸ σῶμα ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις, ὡς ἀλλοτρίας ν' ἀποβάλλωμεν καὶ ἀποφεύγωμεν, τὴν δὲ σωφροσύνην, καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀνδρίαν καὶ ἐλευθερίαν καὶ ἀλήθειαν, ὡς ἰδίας νὰ καλλιεργῶμεν καὶ νὰ σπουδάζωμεν, καὶ οὕτω παρεσκευασμένοι νὰ περιμένωμεν τὴν εἰς Ἄδου πορείαν, ὅταν ἡ εἰμαρμένη καλῆ. Καὶ ὑμεῖς μὲν, ὦ ἑταῖροι, ἐν τινι χρόνῳ ἕκαστος θὰ πορευθῆτε. Ἐμὲ δὲ νῦν ἤδη καλεῖ εἰμαρμένη, καὶ σχεδὸν εἶναι ὥρα νὰ πορευθῶ εἰς τὸ λουτρόν· διότι μοι φαίνεται κάλλιον νὰ λουσθῶ πρὶν πῖω τὸ φάρμακον διὰ νὰ μὴ φέρω δυσκολίας εἰς τὰς γυναῖκας αἵτινες θὰ λούσωσι νεκρόν. (κ. ξβ'—ξγ').

37. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Σωκράτους, ὁ Κρίτων ἐρωτᾷ αὐτὸν περὶ τῆς τελευταίας ἐντολῆς του· ἀλλ' ὁ Σωκράτης οὐδὲν νέον παργγέλλει τοῖς μαθηταῖς, ἀλλὰ προτρέπει αὐτοὺς, ὅπως τῶν ψυχῶν αὐτῶν ἐπιμελῶνται. Ἐρωτήσαντος δὲ πάλιν τοῦ Κρίτωνος τίνι τρόπῳ νὰ τὸν θάψωσιν. — Ὅπως θέλετε, εἶπεν ὁ Σωκράτης, ἐὰν μὲ λάβητε καὶ μὴ ἐκφύγω ὑμᾶς· γελάσας

δὲ ἡσύχως καὶ ἀποβλέψας εἰς τοὺς ἄλλους προσέθηκε. Δὲν πείθω, ὦ ἄνδρες, τὸν Κρίτωνά ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ Σωκράτης ὁ νῦν διαλεγόμενος ἀλλὰ νομίζει ὅτι ἐγὼ εἰμι ἐκεῖνος ὃν μετ' ὀλίγον ὄψεται νεκρόν, καὶ μ' ἐρωτᾷ τίνι τρόπῳ νὰ μὲ θάψῃ. Ἄλλ' ἐγὼ μετ' ὀλίγον πορεύσομαι «εἰς μακάρων δὴ τινος εὐδαιμονίας». Ταῦτα εἰπὼν ὁ Σωκράτης ἀνίστατο καὶ ἀπῆλθεν ὡς λουσόμενος· ἀφ' οὗ δὲ ἐλούσθη εἰσῆχθησαν παρ' αὐτῷ τὰ παιδιά καὶ αἱ οἰκτεῖαι γυναῖκες, εἰς ἃς ἐνώπιον τοῦ Κρίτωνος παραγγείλας ὅσα ἠβούλετο, διέταξε ν' ἀπέλθωσιν· ἔπειτα πολλὰ τοῖς φίλοις συνδιελέχθη. Τέλος δὲ ἦλθεν ὁ ὑπηρέτης τῶν Ἐνδεκα, ὅστις μετὰ δακρύων καὶ δικαιολογούμενος ὅτι ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ποιεῖ ὅ,τι τοῖς ἄλλοις καταδίκαις, προσάγει τὸ ποτήριον μετὰ τοῦ κωνείου. Τοῦτο ὁ Σωκράτης ἀφόβως λαβὼν καὶ ἄνευ ἀλλοιώσεως τοῦ χρώματος τοῦ προσώπου κατέπιεν. Τοῦτον πίνοντα τὸ ποτὸν οἱ φίλοι ἰδόντες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κρατήσωσι τὰ δάκρυα καὶ μάλιστα ὁ Ἀπολλύδωρος, ὅστις καὶ πρὶν μὲν δὲν ἔπαυσε δακρύων· ἀλλὰ τότε ἀναβρυχησάμενος καὶ κλαίων ἔκαμεν ὄλους νὰ συνταραχθῶσι καὶ νὰ κλαίωσι ἐκτὸς τοῦ Σωκράτους, ὅστις ἐπιτιμήσας ἡσύχως τοὺς ἐταίρους διὰ τὴν ἀδυναμίαν των κατεκλίθη ἐν τῇ ἑαυτοῦ κλίνῃ. Ἀποθνήσκων δὲ παραγγέλλει τῷ Κρίτῳ νὰ ἀποδώσωσιν τῷ Ἀσκληπιῷ ἀλεκτρυόνα καὶ τὰ ὄφειλάμενα. Τοιαύτη τέλος ὑπῆρξεν ἡ τελευταῖα ἀνδρὸς ἀρίστου καὶ φρονιμωτάτου καὶ δικαιοτάτου (κ. ξδ'—ξζ').